

Sezona filmskih klasik: Češki filmski arhiv na obisku
10–13. aprila 2024
Dvorana Silvana Furlana

V redni mesečni nanizanki **Sezona filmskih klasik** predstavljamo digitizirano filmsko dediščino iz arhivov evropskih kinotek in filmskih muzejev. Med **10. in 13. aprilom 2024** gostimo **Nacionalni filmski arhiv iz Prage**. Poleg štirih nemih klasik bo predstavljen zgodovinski program amaterskih animiranih filmov, ki jih bo v živo spremljal češki elektronski glasbenik **Hjörtur**, celovečerne neme filme pa bodo z glasbo v živo pospremili slovenski izvajalci – **Grehe ljubezni** bodo ozvočili Andrej Goričar (klavir), Ana Mezgec (violina) in Milan Hudnik (violončelo), **Cigane** pa Polona Janežič (klavir) in Jelena Ždrale (violina). **Jonáš Kucharský**, kurator filmske glasbe in zvoka pri Nacionalnem filmskem arhivu, bo v uvodih v večino projekcij spregovoril o metodologiji restavriranja filmske dediščine na Češkem, **Tomáš Hubáček**, kurator programa amaterskih animiranih filmov, pa bo razložil njihovo politiko do ohranjanja in promoviranja domačih filmov.

Kot prvega bomo predstavili nemi film **Grehi ljubezni** (Karel Lamač, 1929), dramatično zgodbo o uspešnem podeželskem igralcu, čigar življenje uničita gledališki angažma v velikem mestu in neobvladljiva ljubezen do mlajše žene. Projekcijo bo pospremila premierna izvedba nove glasbe **Andreja Goričarja**, napisana za klavirski trio.

Ogledali si bomo tudi devet **Amaterskih animiranih filmov**, ki so nastali v obdobju od srede tridesetih do devetdesetih let prejšnjega stoletja. Na Češkoslovaškem je bilo amatersko ustvarjanje filmov zelo razširjeno in glede na število ustvarjenih animiranih filmov in mednarodnih nagrad, ki so jih prejeli, lahko pomembnost neprofesionalne animacije brez pretiravanja primerjamo s pomembnostjo animacij, ustvarjenih v državnih produkcijskih strukturah. V drugi polovici šestdesetih let je bil na Češkoslovaškem ustanovljen tudi (verjetno) edini mednarodni filmski festival, osredotočen izključno na amatersko animacijo. Na podlagi svojih ustvarjalnih dosežkov je nekaj amaterjev celo prestopilo v profesionalne vrste. Neme animirane filme bo v živo pospremil češki elektronski **Hjörtur**, projekcijo pa bo uvedel **Tomáš Hubáček**, kurator programa amaterskih animiranih filmov.

Nemi celovečerec **Križana** (Boris Orlický, 1921), priredba novele Jakuba Arbesa in eden najbolj sugestivnih filmov tistega časa, ki se ne izogiba živemu in nazornemu prikazovanju grozot srednjeevropskega antisemitizma 19. stoletja, bo predvajan s posneto spremljavo češkega eksperimentalnega elektronskega dvojca **Dizzcock & False Trance**.

Na sporedu bo tudi nemi film **Cigani** (Karel Anton, 1921), priredba istoimenske novele najpomembnejšega pesnika češke romantike Karla Hyneka Máche. Gre za zgodbo o beneškem gondoljerju, ki ga želja po maščevanju zaradi onemogočene ljubezenske zveze vodi na Češko. Za glasbeno spremljavo v živo bosta poskrbeli **Polona Janežič** (klavir) in **Jelena Ždrale** (violina).

Češka nema klasika **Takšno je življenje** (Carl Junghans, 1929) slovi po naturalističnih temah in inovativni rabi kamere. Film, ki ga je ob nastanku zasenčil prihod zvočnih filmov, je dolgo veljal za izgubljenega. Ko so našli izgubljene filmske kopije, so ga leta 1958 rekonstruirali, leta 2016 pa so ga pri Nacionalnem filmskem arhivu v Pragi digitalno restavrirali. Zahvaljujoč restavrirani različici, vključno z novo abstraktno spremljavo Jana Buriana mlajšega, je film vstopil v sodobno filmsko distribucijo.

Gostovanje češkega filmskega arhiva v Kinoteki bo zaključila **Ekstaza** (1932), eden najpomembnejših češkoslovaških filmov tridesetih let prejšnjega stoletja v režiji Gustava Machatýja, ki je temo erotične želje raziskoval že v **Erotikonu** (1929), v katerem je zablestela Ita Rina. Film, ki je bil za svoje obdobje drzen in senzualen, je dvignil veliko prahu na beneškem filmskem festivalu leta 1934. Medtem ko ga je občinstvo navdušeno sprejelo, pri čemer je Machatý prejel kelih Benetk za najboljšega režiserja, pa ga je papež Pij XI. obsodil kot pornografskega in polnega nemoralnih prilik. Cilj digitalnega restavriranja filma **Ekstaza** je bil približati se izvirni češki različici, ki je v kinematografe prišla leta 1933. Posledično je bilo potrebno za rekonstrukcijo tako podobe kot zvoka kombinirati veliko različnih elementov. **Ekstaza** je bila namreč izvirno posneta v treh jezikovnih različicah – češki, nemški in francoski –, številne poznejše različice pa so se pojavile zaradi cenzorskih rezov, montažnih odločitev in drugih razlogov. Skrbna primerjava različnih izvornih materialov je omogočila, da so v

Nacionalnem filmskem arhivu rekonstruirali češko različico filma v njeni najpopolnejši možni obliki. Restavrirani film vsebuje prej izgubljene elemente, kot so popoln zvok začetne špice, nekateri zloglasni goli prizori in na novo rekonstruiran glasbeni finale.

Predstavitve obnovljene filmske dediščine iz arhivov evropskih kinotek in filmskih muzejev poteka v koordinaciji Zveze evropskih kinotek – ACE in s podporo programa Kreativna Evropa.